

Nico van Tilburg

De gelijkenis van de twee schuldenaars

'En Jezus antwoordde en zei tot hem: Simon, Ik heb u iets te zeggen. (Hij nu sprak: Meester, zeg het.) Een schuldeiser had twee schuldenaars; de één was vijfhonderd denaren schuldig en de ander vijftig. Toen zij niet konden betalen, schonk hij het hun beiden. Wie van hen dan zal hem het meest liefhebben? Simon antwoordde en zei: Ik veronderstel, hij aan wie hij het meest heeft geschonken. Hij nu zei tot hem: U hebt juist geoordeeld'.

Lukas 7:40-43

Opschriften

Boven dit indrukwekkende tafereel dat zich heeft afgespeeld in het huis van de farizeeër Simon, mogelijk te Naïn, staat in de Voorhoevevertaling: 'Een zondares vergeven', in de NBG-vertaling: 'Jezus door de zondares gezalfd', en in de Nieuwe Bijbelvertaling: 'De liefde van een zondares'. Dat zijn ongetwijfeld mooie samenvattingen.

Toch zouden we de gebeurtenissen niet verkeerd interpreteren als we bijvoorbeeld 'Simon de farizeeër, ernstig vermaand' erboven zouden zetten, of zoals ik in een Engelse Bijbelvertaling las: 'De gelijkenis van de twee schuldenaars'. Een vergelijkbaar voorbeeld vinden we in Lukas 15 in het verhaal van de verloren zoon. Zou het fout zijn om hier te spreken van 'de barmhartige Vader', of van 'de onkreukbare zoon'? Het is mij onlangs opgevallen dat zulke opschriften verraden wat wij het meest belangrijk vinden in de verhalen, en waarmee wij ons het liefst

identificeren. Graag zien wij ons eigen beeld in de zondige vrouw. Niet vanwege haar laakbare zondige gedrag, want daarvoor hebben we evenveel minachting als Simon. Maar om de vergeving, behoudenis en vrede die ze ontving, want daarmee identificeren we ons graag.

Maar zowel in Lukas 7 als in Lukas 15 waren het niet de verliezers – de vrouw en de verloren zoon – die nog iets te leren hadden. Zij hadden op een droevige manier hun lessen al geleerd en waren toeberaid om de genade van God te ontvangen. Maar Simon en de oudste zoon waren daar (nog) niet klaar voor. En met hen maken we ons niet graag één; en waarom dan niet? Omdat de genade geen ingang vond in hun harten. Hiermee willen we ons niet graag vergelijken, want wij wijzen de genade niet af! En voor we het weten, laten we ons juist hierop voorstaan en zijn we via een omweg opnieuw ‘farizeeërs’ geworden. Op die manier dreigt het gevaar dat we de scherpthe van de Schrift niet voelen, die eigengerechtigheid en de daaruit voortvloeiende kortzichtigheid, om niet te zeggen verblindheid, scherp aan de kaak stelt. Dat zou inhouden dat we de farizeeër die zich in eenieder van ons schuilhoudt, niet ontmaskeren.

Eén van de farizeeën

Vers 36 sluit duidelijk aan bij het voorgaande gedeelte, waar sprake is van o.a. de farizeeën, die de raad van God terzijde hadden gesteld door zich niet te laten dopen met de doop van Johannes. Dit in tegenstelling tot het volk en de tollenaars, die zich wel hadden laten dopen. Zij hadden God in het gelijk gesteld, en Hem gerechtvaardigd. Zij waren gedoopt tot vergeving van zonden en waren zodoende geschikte voorwerpen van Gods raad. Zij hadden de klaagliederen die werden gezongen, beantwoord met wenen en waren er als kinderen van de wijsheid de oorzaak van dat de wijsheid in het gelijk werd gesteld. In de gebeurtenissen die nu worden beschreven, wordt dit principe nader uitgewerkt, met name de raad van God. Die omvat méér dan vergeving van zonden, namelijk ook behoudenis en vrede. Hier zien we een zondige vrouw, die toegevoegd wordt aan het gezelschap van de kinderen van de wijsheid – waarbij ze een voorwerp wordt van Gods raad in liefde en genade.

De Heer koos er Zelf niet voor om bij Simon op bezoek te zijn. Simon nam het initiatief. Wat waren zijn motieven? Het vervolg van dit verhaal maakt duidelijk wat ze waren. Ik kom hier nog op terug. Het begint met de woorden: ‘En zie’ (vs. 37). Onze oplettendheid voor het gebeuren wordt gevraagd. Alsof gezegd wordt: Even heel goed kijken en opletten. Er wordt gesproken over ‘een vrouw in de stad, die

een zondares was'. Wellicht is dat de stad uit vers 11, de plaats Naïn. Buiten de poort was een wonder gebeurd, want een gestorven jongeman was door Jezus opgewekt uit de dood. Verder kreeg Johannes in de gevangenis de mededeling dat 'blinden weer zien, kreupelen lopen, melaatsen worden gereinigd, doven horen, doden worden opgewekt en aan armen het evangelie wordt verkondigd' (Luk. 7:22).

Jezus liet er geen twijfel over bestaan dat Hij Degene was die komen zou, en deze zondares was een van die armen aan wie het evangelie werd verkondigd. Ze was vanwege haar bedenkelijke reputatie wellicht op een afstand gebleven, maar nu trok ze de stoute schoenen aan en waagde zich in het huis van Simon. Ongetwijfeld was ze met Jezus' boodschap bekend en Zijn woorden hadden vrucht gedragen. Ze was overtuigd geraakt van haar zonden en de noodzaak van bekering. Wellicht was ze reeds door Johannes gedoopt, had ze God gerechtvaardigd en kon ze een kind van de wijsheid worden genoemd.

Er staat dat ze merkte dat Hij in het huis van Simon aanlag. De drukte die meestal het gevolg was van de komst van de Heer Jezus, had haar de weg gewezen. Maar bovenal bracht haar hart, dat getroffen was door Zijn woorden en optreden, haar in Zijn tegenwoordigheid. Want ze beseftte dat de liefde van God persoonlijk aanwezig was in Christus op aarde. Zij had lief, omdat God haar het eerst had liefgehad. En ze kon niet anders meer dan dat laten zien, zonder nog iets te weten van vergeving van zonden, behoudenis of vrede. Daarom kwam ze met haar albasten fles met balsem. We zouden ons kunnen afvragen waar ze het geld vandaan had gehaald om de dure balsem aan te schaffen. De vrouw zou een woekeraarster geweest kunnen zijn. Maar de Heer heeft het daar niet over. Hij geeft Zijn ondubbelzinnige goedkeuring aan haar daad (vs. 46).

Ze ging huilend achter Hem staan

De vrouw ging huilend achter Hem staan, bij Zijn voeten (vs. 38). Ze stond niet aan de overzijde van de tafel, met het doel de Heer aan te kunnen kijken. Daarvoor voelde ze zich te onwaardig. Maar op deze bescheiden plaats aan Zijn voeten heeft ze haar hoofd moeten buigen om:

- de voeten van de Heer met haar tranen nat te maken en ze af te drogen met haar haren;
- Zijn voeten innig te kussen;
- en Zijn voeten te zalven met de balsem.

We krijgen niet de indruk dat deze drie dingen het gevolg waren van een bepaalde strategie, zeker niet! Het was een spontane uiting van liefde en eerbewoon, voorafgegaan door verdriet over haar zonden. Verbazingwekkend hoe groot haar verdriet en hoe overvloedig haar tranen moeten zijn geweest. Ze moet erbarmelijk hebben gehuild, en dat gedurende behoorlijk lange tijd.

Maar Simon trok snel zijn conclusies (vs. 39). Hij had al een duidelijke mening over Jezus van Nazaret. Veel kon het niet zijn. Hij wist ongetwijfeld wat de inwoners van Nazaret eerder hadden gedaan (zie Luk. 4). Bovendien genas Jezus op de sabbat. En hij wist dat er overleg op gang was gekomen over wat zij met Hem aan moesten. Vandaar dat Simon afweek van de normale wijze van begroeten en het ontvangen van gasten. Mogelijk werden de begroetingen zoals de voeten wassen, kussen en zalven uitgevoerd vóór het aanliggen, zonder de aanwezigheid van overige gasten – dus in een speciale ruimte. Dat zou betekenen dat de overige gasten niet op de hoogte waren van de nalatigheid van Simon ten opzichte van Jezus. Maar dit tafereel met een zondige vrouw, en dat in zijn huis, deed de deur dicht. Mocht hij ooit hebben overwogen of Jezus toch een profeet was, dan maakte deze gebeurtenis duidelijk genoeg voor Simon dat dit absoluut niet het geval kon zijn.

Want Jezus had niet eens door, wat en wie deze vrouw was die Hem aanraakte. Terwijl dat voor ieder met enig moreel besef, en zeker voor een profeet, toch overduidelijk moest zijn. Merk hierbij op dat Simon in zijn slotconclusie niet afweek van de beschrijving van de evangelist Lukas. Deze zei ook dat de vrouw een zondares was (vs. 37). En Simon kwam, hoewel niet hardop uitgesproken, tot dezelfde conclusie. Daar zat het probleem ook niet. We vinden in het vervolg van het verhaal evenmin dat Jezus dit feit ontkent. Maar het was niet de volledige waarheid! Simon had niet door dat hij hier te maken had met een zondares, die zich bewust was van haar zonden en in dat besef naar Jezus ging. En uit haar handelwijze had hij, in plaats van dit negatief te duiden tegenover Jezus, dit positief moeten beoordelen in de richting van de vrouw. Hij had een onvolledige en daardoor onjuiste kijk op de vrouw en haar handelwijze, maar die werd ten diepste veroorzaakt door een totaal verkeerde kijk op Jezus.

De twee schuldenaars

Dan neemt Jezus het initiatief door Simon de korte gelijkenis voor te houden van de beide schuldenaars (vs. 40-43). Bewonderenswaardig is de manier waarop Hij dit doet. Hij spreekt over twee schuldenaars, en daarmee plaatste Jezus zowel

Simon als de vrouw in de categorie van *schuldenaars*. Dit was uiteraard in strijd met Simons zienswijze! Toch zien we daarbij iets merkwaardigs. Jezus nam voor een deel zijn zienswijze over, en ging ervan uit dat Simon een kleinere schuld had dan de vrouw. We zouden ons kunnen afvragen of dit in absolute zin wel juist was. Maar ik denk dat de Heer in Zijn goedheid Simon op die manier tegemoet kwam en probeerde hem te winnen. Daarnaast was Hij in staat als de Zoon des mensen met goddelijke autoriteit de maat van de zonde te beoordelen. Daarmee confronteerde Hij Simon. Duidelijk was dat geen van beide schuldenaars kon betalen.

Het is de vraag of Simon op dat moment de gelijkenis goed heeft begrepen. Gezien zijn opvattingen zowel over Jezus als over de vrouw zal hij daar wel tijd voor nodig hebben gehad. Maar het antwoord dat hij gaf op Jezus' vraag, was natuurlijk niet moeilijk. Een ander antwoord was eigenlijk niet mogelijk. Daarom was Jezus' reactie licht ironisch: U hebt juist geoordeeld. Daarna keerde Hij Zich om naar de vrouw, maar sprak haar niet direct aan. Hij richtte Zich tot Simon, terwijl Hij wees op de vrouw. Hij zei tegen Simon: 'Ziet u deze vrouw' (vs. 44)? In die vraag ligt eigenlijk het hele probleem van Simon besloten. Hij had kunnen antwoorden: 'En of ik haar gezien heb, meer dan mij lief is! Vaak heb ik haar bezig gezien met haar kwalijke praktijken, en daarop is mijn mening over haar dan ook gebaseerd!' Maar hij zei niets, en het vervolg van Jezus' woorden toont dat hij wel had gekeken, maar niet op de juiste manier.

Uit Jezus' woorden blijkt dan niet alleen dat de vrouw de dingen goed maakte waarin Simon tekort was geschoten. Dat is natuurlijk waar, maar ze deed veel meer dan dat. Het was bij haar niet alleen een beleefdheidsritueel, maar veel meer dan dat. Het was de rechtstreekse uiting van de liefde van haar hart, omdat zij in Jezus God Zelf in barmhartigheid en genade had ontmoet. Maar dit alles was voor Simon waarschijnlijk niet overtuigend genoeg. Want had hij zijn oorspronkelijke mening over de Meester al herzien? Het enige waarvoor hij zich zou kunnen schamen, was dat nu ook de overige gasten op de hoogte waren van zijn nalatigheid tegenover Jezus.

Daarna zei Jezus tegen Simon: 'Haar vele zonden zijn vergeven, want zij heeft veel liefgehad' (vs. 47). Deze uitspraak zou hem in verwarring kunnen hebben gebracht. Was de Meester bevoegd om zonden te vergeven? Als hij dit geloofde, moest hij zijn standpunt grondig herzien. Want God alleen kan zonden vergeven. Als hij dit niet van plan was, moeten de woorden: 'want zij heeft veel liefgehad' nog steeds onbegrijpelijk in zijn oren hebben geklonken vanwege zijn zienswijze op de Heer. Vanuit die optiek was het voor hem niet mogelijk enig verband te leggen tussen het veel liefhebben van Jezus door de vrouw, zoals bleek uit haar eerbetoon voor Hem, en de vergeving van haar zonden. Let hierbij op de tijdsvorm die de Heer gebruikte.

De vergeving van haar zonden was al een feit. En dat had blijvende gevolgen, alleen wist de vrouw dit nog niet.

De woorden van de Heer die daarop volgden, moeten de hoorders diep hebben geraakt. Hij nu zei tot haar: 'Uw zonden zijn vergeven' (vs. 48). In Lukas 5:21 staat: 'Wie kan zonden vergeven dan God alleen?' En het was terecht dat de schriftgeleerden en farizeeën dit opmerkten. Maar de Heer beklemtoonde dat Hij als de Zoon des mensen hier op aarde de macht had zonden te vergeven. Hij is zowel God als Mens, en in die hoedanigheid kon Hij in het huis van Simon de vergeving van de zonden als een voldongen feit proclameren. Het doek werd weggenomen. Hier stond Simon oog in oog met God Zelf in de Persoon van de Zoon des mensen.

Degenen die mee aanlagen begonnen onder elkaar te zeggen: 'Wie is Deze dat Hij zelfs zonden vergeeft' (vs. 49)? We lezen niet dat Simon dit zegt. Waarom niet? Was hij te verbouwereerd? We zouden ons dat heel goed kunnen voorstellen. De vraag is dan waar dit allemaal toe leidt? Wordt het een koppig afwijzen van de Heer in Zijn goddelijke hoedanigheid, zoals de schriftgeleerden en farizeeën dat eerder deden in hoofdstuk 5. Zij vonden dat Hij lasteringen sprak. Of gaat Simon zich nu, zoals ook de vrouw had gedaan, neerbuigen voor Hem die ook zijn zonden wilde vergeven. Al waren het er vanuit zijn eigen gezichtspunt niet zoveel, en al zou hij maar weinig liefhebben. Desondanks was ook hij schuldig! We weten het niet. Het is een verhaal met een open eind, zoals dat ook het geval is met de gelijkenis van de twee zonen in Lukas 15. Wat we wel weten, is dat de vrouw haar redding als een voldongen feit door het geloof in Jezus ontving en haar weg kon gaan in vrede (vs. 50).

